

Decàleg d'eixos i propostes de les persones grans davant les crisis de la covid-19

Consell Assessor de la Gent Gran de Barcelona

30 de juny de 2020

Document obert, ratificat pel **Plenari** del **Consell Assessor de la Gent Gran** de Barcelona, en sessió telemàtica, el **30 de juny de 2020**.

Decàleg d'eixos i propostes de les persones grans davant les crisis de la covid-19

Les conseqüències de la crisi sanitària originada per la covid-19 estan deixant la seva petjada més greu entre les persones grans i les persones amb un estat de salut fràgil.

La pandèmia està colpejant tota la societat. Després de més de tres mesos des de l'inici del confinament, les conseqüències es noten en la situació socioeconòmica, i això afectarà les persones de totes les edats i especialment les més vulnerables. Hem de mirar endavant amb valor, solidaritat i previsió per afrontar el futur, aprofitant cada oportunitat per pal·liar els efectes d'aquesta crisi mundial i per garantir la preparació per a les possibles situacions futures.

El **Consell Assessor de la Gent Gran** vol posar en relleu temes que ens preocupen des de fa anys i que hem reivindicat i hi hem fet propostes de millora (5a Convenció "Les veus de les persones grans", manifestos, compareixences, etcètera.) La situació actual ha evidenciat mancances i problemes estructurals que havíem detectat i denunciat, i que ara és encara més urgent abordar.

Tenint en compte que algunes de les temàtiques afecten altres administracions, demanem al consistori que en faci el trasllat corresponent.

El document de treball que presentem reuneix els punts més crítics que ha expressat i expressa el Consell, a partir de la reflexió de les persones membres dels seus òrgans i de les persones grans que participen en els grups de treball, davant les múltiples crisis que ha comportat o agreujat la covid-19 i els seus efectes durant el confinament i després.

I. La situació de les residències de persones grans

Les propostes amb relació a aquest punt tan sensible en aquesta crisi es fan prenent en consideració dos moments clau: d'una banda, les conseqüències de la pandèmia, els fets irreparables que han succeït i la situació que encara avui es viu i, d'altra banda, la necessitat de mirar cap al futur i canviar el sistema d'atenció per millorar la provisió dels serveis.

1. Cal garantir que totes les residències disposin, en tot moment, dels recursos de prevenció i protecció necessaris, i de tests per detectar i monitorar l'evolució dels contagis.
2. Dotar-les de personal suficient, qualificat i reconegut, amb drets laborals garantits. Per això caldria equiparar els convenis salarials, per garantir les mateixes condicions laborals que les persones que fan la mateixa feina a les institucions sanitàries i reben un salari molt més alt. Cal garantir estabilitat laboral, jornades racionals i una formació continuada que s'adapti a les necessitats canviants.
3. Aprendre de les conseqüències de la crisi de la covid-19 i canviar, urgentment, els aspectes que calgui del model d'atenció a les residències per adequar-lo a una atenció de qualitat i centrada en la persona.
4. Cal estudiar les situacions i actuacions de les residències en la gestió de la pandèmia i detectar i reconèixer les característiques de les que han sofert menys danys, per aprendre i transferir coneixement. Aprofitar per generar un banc de bones pràctiques en models residencials del nostre entorn.
5. Cal dotar la ciutat de Barcelona d'una quantitat de places residencials equiparable, com a mínim, a la mitjana de Catalunya. Publicar el mecanisme d'assignació de places residencials i la informació actualitzada de les llistes d'espera.
6. Dur a terme un control preventiu exhaustiu de situacions de maltractaments. Aplicar, revisar i, si escau, adaptar o modificar els protocols existents, observant els diversos nivells en què es poden manifestar situacions de maltractament (institucional, comunitari, social...). Implementar campanyes de sensibilització social.

- 7.** Cal reforçar i dotar l'atenció primària dels mitjans necessaris per no sobresaturar-la, posar fi a les llistes d'espera i atendre les persones en residències, així com les que viuen a la seva llar. Així mateix, els fets han demostrat que és necessària una coordinació més gran entre els serveis socials i sanitaris per afrontar els greuges de la pandèmia i per preveure el risc d'un rebrot i saber com actuar en aquest cas.

- 8.** La missió de les residències és ser la llar de les persones grans quan necessiten suport. Cal recordar sempre que les residències són eminentment espais per cuidar, no per curar. Tanmateix, cal garantir a les persones residents els mateixos drets que la resta de la ciutadania, i facilitar-los, per tant, l'accés a l'atenció sanitària. Els valors del respecte, la dignitat i l'estima en el procés de cura han de ser visibles perquè sostenen el sentit de proximitat i humanització de les residències.

- 9.** Defensem un sistema de residències públiques o sense afany de lucre. No volem un sistema basat en la maximització de beneficis ni en la gestió de grans fons d'inversió. Volem residències que cuidin les persones, tant les residents com les professionals que hi treballen.

- 10.** Cal auditar el funcionament dels centres residencials, així com establir un servei d'inspecció del compliment de les normatives i de la creació i el manteniment dels consells de participació corresponents, que actuï sense previ avís. Dur a terme i fer pública una avaluació de l'estat de situació de tots aquests centres, públics i privats, perquè la ciutadania sàpiga quin és el pla per controlar l'afectació de la pandèmia en aquestes institucions, tenint en compte la possibilitat de futurs rebrots.

- 11.** Els consells de les residències han de funcionar com a mecanismes de participació i de control, i per mantenir les famílies informades del funcionament i també d'altres recursos del territori i de la seva comunitat.

II. Garantir la no discriminació per raó d'edat

12. Cal que es garanteixin els nostres **drets i llibertats** i es respecti la nostra **dignitat** com a persones.

13. Cal que se'ns escolti i se'ns tingui en compte. **Les persones grans tenim veu, i volem expressar-nos i aportar** en aquesta situació com en totes les altres, com aportem i participem sempre a la societat i al nostre entorn. S'està parlant massa sovint de nosaltres sense donar-nos la paraula, sense preguntar-nos l'opinió, tractant-nos com un grup homogeni d'alta vulnerabilitat sense capacitat d'opinar i decidir.

14. Les persones grans que emmalaltim hem de poder ingressar als hospitals i a les unitats de cures intensives en les mateixes condicions que la resta de ciutadans i ciutadanes.

15. Les persones grans no som un col·lectiu, som persones diverses, tenim dret que se'ns tracti segons les nostres circumstàncies. No volem ser tractats com a "vells per decret", molts i moltes de nosaltres ens mantenim laboralment actius i intel·lectualment desperts.

Durant la pandèmia es parla de la gent de més de 70 anys com un grup homogeni, i no som totes iguals, cal evitar aquests tractes discriminatoris. També cal recordar que no som un nombre ni hem de ser ateses en funció únicament de dades estadístiques, cada persona afectada pel virus és una vida i una història que suma en aquest món.

16. Als mitjans de comunicació hi ha un reforç de l'edatisme (verbal, no verbal i en les imatges). Es parla d'avis i àvies com si aquesta fos l'única condició del nostre grup d'edat. Es diu que cal cuidar-nos pel que la societat ens deu, en comptes de posar el focus en el fet que tenim els mateixos drets i deures que la resta de ciutadans i ciutadanes i, per tant, hem de rebre l'atenció que ens correspon. Així mateix, reproduïxen una imatge estigmatitzada de les residències de persones grans. És necessari rectificar i crear una imatge més positiva i diversa, basada en els drets i la dignitat de les persones grans.

17. L'Oficina per la No Discriminació ha d'actuar davant discriminacions per edatisme, amb una atenció especial a la composició interseccional del fet discriminatori (edat, estat de salut, procedència, gènere, classe social, etcètera).

III. Previsió per a properes necessitats

Hem d'estar preparats i preparades per a les futures situacions que ens puguem trobar, ja siguin rebrots, que torni a aparèixer el virus d'aquí a uns mesos o que s'esdevinguin altres escenaris similars.

18. Cal tenir establerts protocols clars d'actuació per a tots els àmbits, i que tothom els conegui i els tingui assumits.

19. Conèixer tots els recursos de què disposem, pel que fa a personal, materials, equips, productors i productores de proximitat de tot allò que es pot necessitar.

20. Avaluar els serveis i recursos que han estat en marxa durant l'emergència sanitària, tant els que ja existien com els que s'han adaptat o s'han creat. Aquells que han funcionat, que passin a formar part de la cartera de serveis, o que estiguin preparats per activar-se ràpidament si la situació ho torna a requerir.

21. Preveure protocols i recursos de protecció davant qualsevol virus perquè les famílies puguin visitar les persones grans ingressades en centres sociosanitaris i residències.

22. Disposar de mecanismes àgils de validació, equiparació i actualització de la formació de l'equip de professionals.

23. Tenir en compte les característiques de la bretxa digital pel que fa a les persones grans, per facilitar la posada en marxa de dispositius paral·lels, per exemple, intensificar l'ús del telèfon, l'organització de xarxes de veïns a les escales, la sensibilització als comerços i mercats per detectar necessitats de lliurament a domicili...

24. Implementar mesures per abordar operativament la bretxa digital en les persones grans (formació contínua, assessorament, informació...).

IV. Resoldre la precarietat laboral en l'atenció social i sanitària i avançar en un nou model de cures

25. Revertir la situació de les **professionals** (majoritàriament dones) que atenen les persones grans. La seva situació ha estat fortament precaritzada (salaris baixos, inestabilitat contractual, formació deficitària) i han estat poc reconegudes.

26. Donar **suport a les persones cuidadores**:

- o Garantint recursos de protecció i tests per a cuidadors i cuidadores familiars i no familiars de persones grans i de persones en situació de dependència a les seves llars.
- o Visibilitzant la feina i cobrint les necessitats de les treballadores de la llar que fan tasques de suport i cura de persones grans, sovint dones migrants sense reconeixement laboral ni administratiu o en tràmits d'obtenir-los.

27. El **model de cures** ha de continuar canviant envers el model d'atenció centrada en la persona.

28. Ampliar els recursos per avançar urgentment en la implementació de les **superilles socials**. És una manera de vetllar per un Servei d'Atenció a Domicili (SAD) adequat a les necessitats de les persones grans amb relació a les seqüeles que deixarà aquesta crisi. Garantir que es cobreixen totes les necessitats, incorporant-ne de noves que hagin pogut sorgir arran de la situació generada amb la pandèmia.

29. Cal revertir les mancances que arrossega el **sistema de salut** a causa de les retallades de la crisi del 2008, com ara les sales d'hospitals tancades, la manca de recursos per a l'atenció, el personal insuficient, les mancances en la formació contínua o en la digitalització del sistema de salut. Així mateix, s'ha d'avançar en la coordinació **sociosanitària**.

V. Protegir el dret a la salut i a una mort digna

30. És urgent revertir les retallades produïdes durant l'any 2012 a la Llei 39/2006, de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència (LAPAD), per tal de poder agilitzar les **l·listes d'espera**, fins a eliminar-les, per a la valoració i elaboració dels programes d'atenció individual (PIA) i millorar la **dotació de serveis**, donant-los prioritat davant les prestacions econòmiques segons marca la llei.

31. Revertir, també, les retallades a la **sanitat pública**, eliminar el copagament farmacèutic per a les persones grans i garantir el control públic dels preus dels medicaments destinats a patologies menors.

32. Reclamar que les diverses administracions s'impliquin en la defensa d'una **vacuna universal** contra la covid-19, per assegurar que sigui pública i accessible per a tothom, i evitar que l'afany de lucre en deixi fora les persones més vulnerables.

33. Garantir, als centres residencials i a l'atenció domiciliària, els equips de suport per fer acompanyaments de **final de vida** quan sigui necessari, respectant el **document de voluntats anticipades**.

34. Impulsar **grups de suport** a familiars de persones grans que han mort en condicions de confinament, que no van poder acompanyar els seus éssers estimats, per donar-los suport en la fase de dol i alleugerir els efectes d'una situació tan traumàtica.

VI. Donar visibilitat i resposta a la diversitat de necessitats de les persones grans més vulnerables davant la crisi

35. Tenir en compte els diversos factors de risc social que poden suposar més vulnerabilitat davant els efectes de la pandèmia, amb una atenció especial a la intersecció entre aquests: persones grans migrants o en cerca o en situació de refugi, amb discapacitat, amb recursos materials i econòmics escassos, les que viuen i se senten soles, les que pateixen situacions de discriminació per la seva identitat de gènere o orientació sexual...

VII. Garantir pensions i ingressos dignes per al conjunt de la ciutadania

36. Ara més que mai, recuperar i blindar un **sistema públic de pensions** que, com el vigent abans de la reforma de l'any 2013, garanteixi el nostre poder adquisitiu per tenir accés a una vida digna.
37. Dignificar les **pensions de viduïtat**, que actualment són insuficients per sostenir la vida material de les persones receptores, majoritàriament dones i d'edat avançada.
38. Garantir **recursos econòmics de subsistència** a tota la ciutadania, mitjançant una renda mínima garantida que arribi a totes les persones que ho necessiten quan ho necessiten (sense retards que agreugin la situació), evitant que les persones grans tornem a assumir el rol que vam haver de complir durant la crisi del 2008, sostenint les nostres famílies.

VIII. Pal·liar els efectes del confinament en les persones grans

39. Tenir especial cura dels efectes **psicosocials del confinament** (distància i aïllament), alleugerir el malestar emocional i els efectes negatius en la **salut mental de les persones grans**.
40. En aquest sentit, creiem que el **model de cura** basat en la proximitat (com en el cas de les superilles socials) és una eina per generar xarxa social i transformar-se en un recurs davant situacions de confinament.
41. Adaptar els programes dels **centres de dia** per fer front a les noves necessitats relacionades amb els efectes de la covid-19, tant per a les persones grans com per als cuidadors i cuidadores informals.

IX. Espais de relació i vida quotidiana de les persones grans

42. Pla per **posar en marxa l'activitat dels casals i espais de relació i participació social de les persones grans**, com a espais de xarxa social i de creació de recursos de benestar en la vida quotidiana, i que ajuden a combatre la **soledat no volguda**.

Difondre informació sobre la previsió d'evolució i reobertura dels casals i espais de persones grans, garantint que arribi a tota la ciutadania (no només, per tant, per mitjans telemàtics, sinó a través, per exemple, de les persones voluntàries que contacten amb persones grans soles).

Informar també de quins serveis s'estan oferint i s'oferiran, així com de la situació de les persones que hi treballen o hi treballaven.

Apostem per reobrir-los en les condicions que garanteixin la seguretat i la salut, i garantir també serveis telemàtics i el manteniment del contacte amb les persones usuàries mentre l'obertura no sigui possible.

43. El desconfinament amb distanciament físic pot anar incrementant l'ús que fan les persones grans de l'**espai públic**, especialment mentre els casals estiguin tancats, i dels **mitjans de transport**. Caldria millorar el mobiliari urbà, especialment els bancs, que en molts casos són insuficients per mantenir la distància recomanada. També s'haurà de reforçar la detecció —i l'ajut— en cas de situacions de desorientació que pugin donar-se. I caldrà garantir el compliment de les mesures adequades als transports.

44. Posar èmfasi en la construcció de **relacions socials** significatives per mitjà de projectes que promoguin la participació a través de les interaccions a la vida quotidiana que fomentin relacions de confiança.

X. Reconeixement i suport a la societat civil i als i les professionals

45. Agraïm i reconeixem el valor del voluntariat, les iniciatives comunitàries i la feina dels serveis essencials, especialment en l'àmbit social i de salut, les cures i l'atenció residencial i domiciliària a persones grans. Segueixen sent dispositius cabdals en la nova "normalitat" i en la previsió dels diversos escenaris futurs possibles.

46. Cal vetllar pel fet que totes les **entitats**, també les petites, tinguin la possibilitat d'optar als recursos públics (suports, ajuts i subvencions...) per tal de garantir-ne la subsistència. Hi ha el perill que només hi puguin accedir les organitzacions més grans i amb més capacitat de desenvolupar projectes.